

Najznačajnije bolesti u pšenici kod nas

Pegavost lista. Uvodjenjem sorti pšenice koje imaju lišće bliže zemlji, stvoreni su optimalni uslovi za razvoj ove bolesti. Zato se poslednjih godina ova bolest javlja u sve značajnijem obimu na Mediteranu, ali i kod nas. Registrovane su štete pri pojavi septorioze i do 40%. Na listovima koji su pri zemlji se prvo jave svetlo zelene vodenaste pege, koje prelaze u žutu pa u pepeljasto sivu boju. U okviru sivih zona koje su obično sa žutim oreolom javljaju se crne tačkice (piknidi) i tek tada je sigurno da se radi o ovoj bolesti. Parazit ima i do 9 razvojnih ciklusa tokom vegetacije. Svaki ciklus zahvata sve višlje i višlje biljne delove, pa se simptomi bolesti mogu javiti i na stablu, lisnim rukavcima i vrhovima plevica. Upotreba zaštićenog semena, manje količine semena po jedinici površine i izbalansirana ishrana sprečavaju značajniju pojavu bolesti. Pojedinih godina je upotreba fungicida ekonomski opravdana. Hemijsko suzbijanje protiv pegavosti se izvodi primenom preparata [MYSTIC PRO 500 EC](#), [Duett Ultra](#), [Combo Ultra](#), [Opus Team](#). Tretiranje se obavlja po pojavi simptoma i postojanju uslova za širenje oboljenja.

Rđe na pšenici smanjuju rod i pogoršavaju kvalitet (biološki i tehnološki) zrna. Bolest zahvata sve nadzemne delove biljaka. Na listovima, stablu i klasu javljaju se žutordaste pege u vidu praškaste mase koje podsećaju na rđu metala, po čemu je bolest dobila ime. Lisna rđa **napada sve žitarice i livadske trave (zeleni most)**. Gajenje otpornih sorti nije garancija da se rđe neće pojaviti, a to je zbog toga što se gljive vremenom prilagođavaju na otpornu sortu žita. Znači, gubljenje otpornosti

sorte prema rđi nastaje zbog menjanja parazita, a ne sorte. Hemijsko tretiranje protiv rdje, se izvodi primenom preparata [MYSTIC PRO 250 EC](#), [Duett ultra](#), [Combo Ultra](#), [Opus Team](#) i [Prosaro 250 EC](#). Tretiranje se obavlja preventivno, tokom vegetacije, po pojavi simptoma. Ukoliko se ova bolest ne suzbija može da dovede do gubitka prinosa od 20 do 28 %. Napad se može očekivati kada temperatura pređe 15°C, a optimalna temperatura za njihov razvoj je 20°C. Visoka vlaga vazduha i blaga zima mnogostruko uvećavaju šanse za napad lisne rđe pšenice.

Trulež (fuzarioze) korena, stabla i klasa. Koren i prizemni deo stabla mogu biti zaraženi još u jesenjem periodu. Na prizemnim delovima stabla pojavljuje se bela paučinasta navlaka. Zaražene mlade biljke propadaju, pa na njivi ostaju prazna mesta. Na stablu se nakon vlatanja žita javljaju tamnomrka mesta. Klasovi zaraženih biljaka su sitni, a zrna nedovoljno nalivena. Klas oboli nakon cvetanja žita. Zaraženi delovi klasa pokriveni su praškastom ružičastom navlakom. Zrna se smežuraju i gube klijavost, a ponekad se u njima stvaraju veoma štetne materije. Najveće štete čini fuzarioza klasa.

Hemijsko suzbijanje protiv truleži, se izvodi primenom preparata **MYSTIC PRO 500 EC**. Tretman se izvodi krajem klasanja i početkom cvetanja pšenice. Hemijsko suzbijanje pomenutih bolesti se efikasno može obaviti i fungicidom **PROSARO 250 EC, Duett Ultra, Combo Ultra**.

Sa primenom fungicida u pšenici, jednako korisno je i suzbijanje štetnih insekata kao što su: žitni pivci, vaši, tripsi, žitne stenice, cikade i žitna pijavica. Većina njih se suzbija u fazi zaštite od fuzarioza i treba istovremeno sa fungicidima primeniti i insekticide. Žitna pijavica se može ranije javiti. Efikasan preparat za suzbijanje ove štetočine je [TORS](#), [Savate CS-5](#). Tretman se izvodi u vreme pojave mladnjih larvi (do L-3 uzrasta).

Pepelnica- *Erysiphe graminis*- biljka izgleda kao da je posuta pepelom, pa otuda i naziv pepelnica. Na obolelim delovima uočavamo pahuljaste bele navlake, koje se šire i zahvataju sve već površinu. Ovi simptomi se prvo uočavaju na donjem lišću i postepeno se šire na gornje listove. Do najvećih šteta dolazi kada patogen zahvati gornju trećinu lišća, naročito list zastavičar. Vremenom pustule poprimaju sivu boju i u njima se formiraju crna loptasta plodonosna tela kleistotecije, ova plodonosna tela jasno se uočavaju u drugom delu vegetacije. Štete su značajne i nisu zanemarljive, obzirom na učestalost pojave, tj. u našem klimatskom području ovo je bolest koja je uvek prisutna. Blage i kratke zime pogoduju intezivnom razvoju ovog patogena, kao i povišene temperature u proleće 15-22 °C i relativna vlažnost vazduha 85-100 %, ali toplo i suvo proleće pogoduje razvoju bolesti na već obolelim biljkama.

Krajem leta ili početkom jeseni iz kleistotecija se oslobadaju askospore, koje inficiraju samonikle biljke ("zeleni mostn) ili biljke ozimih useva, posle čega se razvija micelija kojom patogen prezimljava. Adekvatna mineralna ishrana useva ima veliki uticaj na intenzitet razvoja bolesti. Previše azota, kao i nedostatak kalijuma, inteziviraju razvoj ovog patogena. Ranijom i pregustom setvom ozimih i kasnijom jarih useva povećava se razvoj bolesti.

Zaoravanjem žetvenih ostataka i uništavanjem samoniklih biljaka smanjuje se inokulum i utiče na slabiju pojavu bolesti u narednoj vegetaciji. Veoma uspešna zaštita se može ostvariti i primenom fungicida:

1. **Mystik 250 EC**, 0,75 l/ha
2. **Mystic Pro 500 EC** 0,75 l/ha
3. **Duett ultra** – 0,6 l/ha
4. **Rias 300 EC** 0,5 l/ha
5. **Repos EC-300** 0,5 l/ha
6. **Prosaro 250 EC** 1 l/ha
7. **Opus Team** 1 l/ha